

08/18 NYE ØKOLOGISKE
LØSNINGER

ØKOLOGISK ÆGPRODUKTION I MOBILT HUS

Interessen for mobilt, økologisk hønsehold vokser. Produktionen kræver indsigt og viden om hønens adfærd og behov, og der gælder særlige regler for mobile huse. Beskrivelsen her er knyttet til erhvervsmæssigt dyrehold, dvs. flere end 30 høner.

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne:
Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

Miljø- og Fødevareministeriet
Landbrugsstyrelsen

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne

Projektet er støttet af Promilleafgiftsfonden for Landbrug, Den Europæiske
Fond for Udvikling af Landdistrikterne og Miljø- og Fødevareministeriet.

 ØKOLOGISK
landsforening

ØKOLOGISK ÆGPRODUKTION I MOBILT HUS

08/18 NYE ØKOLOGISKE
LØSNINGER

Fotos: Michael Tersbøl

YDERLIGERE INFORMATION

På okologi.dk og på landbrugsinfo.dk kan du finde faglig information om økologisk fjerkræproduktion.

Rådgivning

Omlægningstjek:

Økologisk Landsforening

Økologi: ØkologiRådgivning Danmark

Fjerkræ: SEGES

Erfagrupper:

ØkologiRådgivning Danmark

Etablering af fødevarer virksomhed:

Comida Fødevarerådgivning

Rapporter

Beplantning i hønsegårde, Økologisk Landsforening 2015

Videoer

Træer og buske i hønsegårde, ØL 2015

Mobilt hønsehold på Stensbølgård, ØL 2015

Andet

Fjerpilningsnøgle, 2013

PROJEKTETS MATERIALER

Denne folder er del af en elektronisk driftshåndbog. Øvrige emner i driftshåndbogen samt film om udvalgte emner findes elektronisk på Økologisk Landsforenings hjemmeside: okologi.dk/landbrug

Karen M. Nielsen

Informationskonsulent,
Økologisk Landsforening
T: 41 90 20 09
kmn@okologi.dk

HVORFOR MOBILE HØNS?

Ideen bag mobile huse er, at dyrene altid tilbydes udeareal med frisk grønt, at smittetrykket reduceres, og at gødningen fordeles jævnt på udearealet. Det er et system med lav miljøbelastning, høj dyrevelfærd og appel til forbrugere.

Mobile systemer er relevante for mindre produktioner op til ca. 500 høner, særligt i forbindelse med direkte salg, hvor man kan få den nødvendige højere pris for æggene. Et mobilt hus rummer under danske, økologiske forhold typisk op til 200-225 høner. Det placeres på f.eks. græsmarker eller i frugtplantager o.l. og egner sig godt til multifunktionelle produktioner. Huset flyttes regelmæssigt og mindst hver tredje uge.

Omlægning og etablering af produktion

Etablering af økologisk ægproduktion er en omfattende proces, som skal gribes an i rigtig rækkefølge.

1. Undersøg muligheder for afsætning
2. Få et omlægningstjek
  - kontakt en omlægningsekonsulent, hvis du ikke allerede er økolog
3. Afklar miljø- og byggeforhold med kommune
4. Afklar finansiering

5. Projektering

6. Læg evt. en omlægningsplan
  - kontakt en økologikonsulent

Frister og vigtige datoer

Økologisk autorisation kan søges året rundt på et særligt skema, som skal udfyldes og underskrives af en økologikonsulent. Her besluttes en omlægningsdato. Hønsene kan tidligst bruge hønsegårdene et år efter omlægningsdatoen. Under særlige omstændigheder kan omlægningstiden nedsættes til et halvt år. Skemaet indsendes til Landbrugsstyrelsen.

Tilladelser fra myndigheder

Erhvervsmæssigt dyrehold skal altid anmeldes til kommunen. Afklar med din kommune hvilke tilladelser, der er nødvendige:

- Byggetilladelse er normalt ikke påkrævet, når huset ikke har permanent karakter.
- Der kræves typisk en landzonetilladelse, og kommunen kan stille betingelser i denne. Hvis byzone, er der krav om nabohøring.
- Miljøgodkendelse er som udgangspunkt ikke nødvendig, når der er fuld gødningsopsamling.

Afsætning – direkte salg

Den enkleste form er stalddørssalg. Salget skal registreres hos Fødevareregionen og hos Det Danske Fjerkræraad.

Vil man sælge i gårdbutik eller til andre erhvervsmæssige aftagere, skal man etablere et godkendt pakkeri. Det kræver autorisation hos Fødevareregionen. Selve pakkeriet kan etableres relativt simpelt, og flere har gjort det. Salmonellakontrol kan være relativt dyrt for mindre producenter. Et egenkontrolprogram skal etableres.

Modeller på markedet

Der er pt. tre huse, der opfylder eller let kan tilpasses til at opfylde danske myndigheders miljøkrav om fast bund med afløb.

- Det Mobile Hønseshus v. Organic by Nørskov.
- Hühnermobil (kræver let ombygning), inventar i to etager
- ROWA

Det er muligt selv at bygge, og formentlig til en fornuftig pris, men vær opmærksom på at bruge rengøringsvenlige og solide materialer. Kan husene ikke rengøres, risikerer man sundhedsproblemer. Mobilitet kræver solide hjul/understel.

INDRETNING OG KRAV TIL HUSET

Et mobilt hønseshus skal leve op til samme krav som stationære huse med hensyn til drikkevand, fodertrug, rederekapacitet og siddepinde. Det bør være isoleret og praktisk indrettet til at huse høns hele året. Hønsene skal selv kunne holde huset opvarmet i kolde perioder. Vinduer skal give adgang for dagslys men helst ikke direkte sollys ind i huset.

Gødningshåndtering/miljøkrav

Fast bund med afløb og opsamling af vand, er et krav. Gødningen skal opsamles. Hønsene kan gå på fast gulv med strøelse, eller huset kan være indrettet med inventar i form af slats, hvorigennem gødningen afsættes på gødningsbånd eller i en kumme.

Strøelse og redemateriale

Egnede redematerialer: speltskaller, havreskaller og halm. Spåner og savsmuld kan anvendes men er mindre egnede, da de trækker fugt og skal skiftes ofte.

Arealkrav

Højst seks høner pr. m² nytteareal. Reder er ikke en del af nyttearealet. Mål på udgangshuller: 1m pr. 25 m².

Definition på nytteareal = nettoareal

Areal, som hønerne til stadighed har adgang til, og som er min. 30 cm bredt og 45 cm højt, og hvor gødning ikke kan falde ned ovenfra.

UDEAREALER

Arealkravet er 4 m²/høne, når der løbende flyttes til nyt areal. I praksis har mange ofte større areal. Træer og buske er optimalt af hensyn til dyrenes velfærd og adfærd. En attraktiv hønsegård forebygger velfærdsproblemer og kan yde et supplement til foderforsyningen.

Typisk flytter man huset med 2-3 ugers mellemrum. Det er både driftsmæssigt og juridisk optimalt, idet det sikrer græsvæksten og dokumenterer over for myndigheder, at der ikke er tale om anlæg af permanent karakter.

Hegning

Udearealet indhegnes med et mobilt hegn, et omfangshegn eller en kombination af begge, der sikrer, at hønsene bliver i indhegningen, og at rovdyr holdes ude:

- Flytbart, strømførende hegn, 120 cm højt. Fungerer erfaringsmæssigt godt.
- Fast omfangshegn omkring det samlede areal, huset flyttes rundt på. Hønerne går frit på hele arealet, men holder sig i praksis omkring huset.

Det mobile hegn er strømførende men ikke rævesikkert. Alligevel er der erfaringsmæssigt få problemer med ræve.

Årsagen er formodentlig, at selve flytningen af huset forvirrer rævene. Flyt derfor gerne huset længere væk end strengt nødvendigt, når du flytter det, så ræven skal starte helt forfra på sin planlægning.

Græsblandinger

Græsdækket skal holdes intakt. Er græsset under huset dødt, skal det genetableres. Græsset bør ikke være over 15 cm, når hønsene flyttes ind på arealet, og husene skal flyttes, når græsset har en længde på 7-8 cm – mindst hver tredje uge.

Artsvalg

Robuste græsser som rødsvingel, timothe og hundegræs samt kløver og urter. KP ØkoFrø har sammensat en specialblanding til formålet.

Vinterplads

Omkring december er der typisk ikke længere vækst i græsset, og mange flytter vognen til en mere robust vinterplads, evt. med beplantning, indtil græsvækst begynder om foråret. I tilfælde af kraftig storm o.l. kan det være nødvendigt at flytte huset i sikkerhed eller forankre det i jorden.

OPSKALERING AF PRODUKTION

To huse á 200 høner er lettere at håndtere/flytte end ét hus til 400 høner. I Tyskland, hvor mobil æg-produktion er relativt udbredt, køber mange producenter ofte et hus nr. to men sjældent et tredje. Med to huse kan man forskyde produktionsperioden, så man ikke løber ind i perioder uden æg, hvilket er vigtigt ved direkte salg. En alternativ løsning er samarbejde med andre producenter.

ØKONOMI

Mobile huse er relevante ved direkte salg, hvor man kan opnå en pris pr. æg over 2,50 kr. Ved denne pris er anlægget forrentet og arbejdskraften betalt. Kalkulen herunder viser økonomi ved en ægpris på 2,50 kr. + moms = 3,12 kr.

PRODUKTIONSPERIODE 54 UGER, 318 ÆG/HØNE, 2,50 KR./ÆG, MODEL HÜHNERMOBIL. PRISERNE ER EX. MOMS.

	Kr./høne		Kr./år
Salg af æg	794,75	DB pr. år, 225 høner	96.291
Salg af slagtehøne	5,00	Kapacitetsomkostninger	-6.269
Indkøb, hønnike	-70,00	Renter, afskrivning, jordleje mm	-21.248
Bruttoudbytte	729,95	Resultat	68.775
Foder	-210,64		
Diverse	-50,00		
DB	469,11		
Kapacitetsomkostninger	27,86		

Kilde: SEGES 2016, Niels Finn Johansen